

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Söyleyiş ve Boğumlama Yanlışlarının Belirlenmesi* **

Keziban TEKŞAN***

Ayşe KARACA****

Öz

Araştırmanın amacı 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan söyleyiş ve boğumlama yanlışlarını tespit etmek ve elde edilen verilerden hareketle eğitim öğretim alanında yapılan çalışmalara katkı sağlamaktır. Seslerin dinleyiciler tarafından sağlıklı olarak duyulmasında önemli bir yere sahip olan boğumlama, konuşmanın en önemli unsurudur ve konuşmanın anlamlı olabilmesi boğumlamaya bağlıdır. Bu bağlamda öğrencilerin; konuşmalarında yaptıkları söyleyiş ve boğumlama yanlışlarının tespiti önem arz etmektedir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim öğretim yılı birinci döneminde Ordu ili Çaybaşı ilçesine bağlı bir devlet ortaokulunda öğrenim görmekte olan 6. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrenci ve velilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olarak araştırmaya katılmaları istenmiştir. Çalışma grubunda 8 kız, 11 erkek olmak üzere toplam 19 öğrenci yer almıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre altıncı sınıf öğrencileri konuşmalarında sırasıyla ses düşürme, ses değiştirme ve ses ekleme söyleyiş ve boğumlama yanlışı yapmakta ve “r, s, z” seslerini doğru çıkaramamaktadır. Bu hataların Türkçenin kurallarını iyi bilmemekten, dikkatsizliğinden ve yerel ağız özelliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Boğumlama, ses düşmesi, ses ekleme, ses değişimi, ses bozukluğu.

Identifying the Mistakes of Pronunciation and Articulation in Student's Speeches

Abstract

The aim of the study is to determine the pronunciation and articulation mistakes encountered in the speeches of 6th grade students and to contribute to the studies in the field of education based on the data obtained. Articulation, which has a substantial place in the clear hearing of the sounds by the listeners, is the most important element of speech and the meaning of speech depends on articulation. In this context, it is significant to detect the mistakes of students' pronunciation and articulation in their speech. The study was conducted in scanning model. The study group consists of 6th grade students, studying at Şehit İslam Çubuk Secondary School in Çaybaşı district of Ordu province in the first semester of 2018- 2019 academic year. The students and parents were informed about the research and they were asked to participate in the research voluntarily. A total of 19 students, 8 girls and 11 boys, took part in the study group. Appropriate sampling method, one of the non-probabilistic sampling methods, was used to determine the study group. According to the findings from the research, sixth grade students

* Bu çalışma, aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Araştırma, Ordu İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 10.10.2018 tarihli 18863514 sayılı onayı ile gerçekleştirilmiştir.

*** Prof. Dr., Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Ordu, kezibanteksan@gmail.com, ORCID: orcid.org//0000-0002-5768-0022

**** Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, Ordu, ayse_karaca_@hotmail.com, ORCID: orcid.org/ 0000-0001-8363-5105

make mistakes lowering the voice, changing the voice and adding a voice, respectively, in their speech, and cannot produce the “r, s, z” sounds correctly. It can be thought that these mistakes stem from not knowing the rules of Turkish well, carelessness and local dialect characteristics.

Keywords: Articulation, lowering voice ,changing voice, adding a voice, voice disorders.

Giriş

Boğumlama (Telaffuz, Artikülasyon) Bozuklukları ve Söyleyiş Yanlışları

Konuşmanın en önemli unsurlarından biri boğumlama. Seslerin dinleyiciler tarafından sağlıklı olarak duyulmasında önemli bir yere sahip olan boğumlama (Erdem, 2014, s. 185), konuşma organlarının boğazdan çıkan sese biçim vermek için topluca çalışması (Temizyürek vd., 2007, s. 72-73) olarak tanımlanmaktadır. Sözcüklerin dilin ses yapısına uygun olarak seslendirilmesi boğumlamanın doğru yapılmasına bağlıdır. Boğumlama doğru yapılmazsa konuşmacının vermek istediği mesaj, tam olarak anlaşılabilir ve konuşma bozukluğu meydana gelir. Konuşmada anlatımın anlamlı olabilmesi boğumlamaya bağlıdır. Konuşmacı doğru bir boğumlama yapamıyorsa ne kadar yüksek sesle konuşursa konuşsun söylenenler iyi anlaşılabilir ve konuşma amacına ulaşamaz (Yalçın, 2018). Doğru yapılan boğumlama (Tosun ve Aydın, 2013, s. 16- 17) verilmek istenen mesajın kolaylıkla anlaşılmasını sağlamaktadır (Sefercioğlu, 2001; Akt., Sağlam, 2010, s. 35). Günlük hayatta da boğumlamaya özen göstermeden konuşan bireylerin anlatmak istediklerini tam anlatamadıkları görülmektedir. Bu bireylerin sesleri düzgün çıkaramadıkları ve dolayısıyla da doğru anlaşamadıkları bilinen bir gerçektir (Arslan, 2010, s. 17). Söylenenlerin doğru anlaşılması için çıkarılan seslerin üzerine tam olarak basılması gerekmektedir (Sağlam, 2010, s. 35). Aksi takdirde konuşma kusurları meydana gelir. Konuşmayı bozan nedenlerin başında gelen bu kusurlara boğumlama kusurları veya artikülasyon bozuklukları adı verilmektedir ve en sık rastlanan konuşma kusurlarından biridir. Okul öncesi ve ilkokul çağı çocuklarında daha çok görülsede yetişkinlerde de görülmektedir.

Bir dile ait konuşma seslerinin organik veya organik olmayan nedenlere bağlı olarak doğru üretilmemesi şeklinde ifade edilen boğumlama bozukluğu (McReynolds, 1990; Akt., Zan, 2005, s. 13) solunum yollarından gelen havanın ağız bölgesi organlarında sorunlarla karşılaşmasıyla meydana gelir. Bu kusurun temelinde seslerin çıkarken karşılaştıkları temas noktalarındaki yanlışlıklar vardır (Erdem, 2013, s. 423). Bu bağlamda boğumlama kusurlarının konuşma seslerinin çıkartılış yerlerinde, biçimlerinde, zamanlamasında, yönünde, hızında, basıncında yanlışların yapılması ya da dudakların, dilin, yumuşak damağın, yutağın birlikte hareketlerinin hatalı olması sonucu meydana geldiği söylenebilir (Konrot, 1983; Akt., Zan, 2005, s. 13). Dudak yarıklığı, diş yapısındaki bozukluklar, çenenin açık veya kapalılığı, alt çenenin geride olması, damağın düz veya gereğinden fazla çukur olması veya bu organlardaki sınırlarda olabilecek bozuklukların da boğumlama kusurlarına neden olduğu bilinmektedir (Erdem, 2014, s. 205- 206; Temizyürek vd., 2007, s. 195). Kimi zaman da konuşma organları sağlam olmasına rağmen görevlerini tam olarak yerine getirememekte, bu nedenle de boğumlama doğru yapılamamaktadır.

Çocuğun dili öğrenme aşamasında dinleme becerisini tam kullanamaması, seslerin ayırdına varamaması boğumlama bozukluklarına neden olmaktadır (Erdem,2014). Bunun yanında yanlış öğrenme, çocuğun konuşma şevkinin kırılması, konuşmasının engellenmesi ve konuşmayı pekiştirmeye imkân vermeyen ortamlar da boğumlama bozukluğuna yol açabilmektedir. Zan (2005) bu kusurların sosyoekonomik düzey ve eğitimsel başarı ile bağlantılı olduğunu bildiren araştırmalardan bahseder. Düşük sosyoekonomik düzeyden gelen çocuklarda bu kusurlarla sık karşılaşıldığı saptanmış, çocuğun içinde yaşadığı çevre ve o çevrede kullanılan dilin boğumlama üzerinde etkisi olduğu ileri sürülmüştür.

Öte yandan seslerin boğumlama sırasında çoğu zaman mahalli söyleyişin etkilerini görmek de mümkündür (Temizyürek vd., 2007, s. 74- 75). Örnek bir konuşma ölçütünde dikkat edilen husus; seslerin İstanbul ağızındaki çıkaklarından çıkıp çıkmadığıdır. Ses, İstanbul ağızından farklı bir şekilde çıkıyorsa ortada boğumlama bozukluğu var demektir (Taşer, 2015, s. 282). Farklı kültürlere sahip bir ülkede değişik bölgelerde değişik söyleyiş tarzlarının olması seslerin standart dil olarak belirlenen ağızdaki çıkaklarından çıkmayışını doğurur. Esasında herhangi bir yapısal bozukluk ya da işleyiş hatası

yoktur. Fakat kulağa farklı bir sesin gelmesi çıkarılan seste bozukluk ya da yanlışlık varmış algısını oluşturmaktadır (Özgür, 2006).

Fizyolojik ve psikolojik sorunlarından kaynaklanmayan boğumlama kusurları, dudak tembelliği ve dil tembelliği diye iki sebebe bağlanarak açıklanmaktadır (Temizyürek vd., 2007; Okur, 2016). Özellikle ünsüz harflerin ağızda gerektiği gibi biçimlendirilmemesiyle ortaya çıkan dudak tembelliğinde, dudakların fazla hareket etmediği görülür. Dudak tembelliğinde ses, canlılığını ve anlamını yitirir; konuşmacıya enerjiden yoksun donuk bir konuşmacı imajı verir ve en önemlisi de konuşmanın anlaşılmasına neden olur. Dudak tembelliği olan insanları dinlemek oldukça zordur (Okur, 2016, s. 100).

Konuşurken seslerin çıkışında, özellikle “s, ş, z ve r” seslerinin çıkışında dil organına büyük görevler düşmektedir. Dil; eğer görevini hakkıyla yerine getiremez, az hareket eder veya hiç hareket etmezse dil tembelliği adı verilen sorun ortaya çıkar. Bu sorun da ıslıklı ve tıslamalı bir konuşmaya sebep olarak konuşmayı peltekleştirir (Okur, 2016, s. 100).

Tüm bu sebeplere bağlı olarak karşımıza çıkan bir başka konuşma bozukluğu söyleyiş kusurlarıdır. TDK Güncel Türkçe Sözlük'te “Bir kelimenin ses, hece, ton ve vurgu bakımından söylenme biçimi, söyleniş, sesletim, telaffuz.” şeklinde tanımlanan söyleyişten kaynaklanan bozuklukların da boğumlama bozuklukları içerisinde değerlendirilmesi doğru olacaktır. Er'e (2017, s. 221- 222) göre söyleyiş kusurları ünlü harflerle ilgilidir. Ünlü harflerin yanlış çıkarılması, başka bir ünlü ile değiştirilmesi vb. durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin “a” sesi yerine “e” sesinin, ince “â” sesi yerine kalın “a” sesinin, kısa “a” sesi yerine uzun “â” sesinin kullanılması gibi kullanımlar söyleyiş bozukluğudur. Aşağıda açıklanan boğumlama bozukluklarının içeriğine bakıldığında ünlü ve ünsüz harflerin tamamını alacak şekilde tanımlama yapılmasından boğumlama bozukluklarının söyleyiş yanlışlarını da kapsadığı rahatlıkla söylenebilmektedir.

Konuşma organlarından kaynaklanan sorunlardan veya kişinin bilgisizliğinden, vurdumduymazlığından, kendisine ve dile karşı sorumsuzluğundan kaynaklanan boğumlama ve söyleyiş yanlışları (Okur, 2016, s. 98), birçok araştırmacı (Çerçi, 2013; Erdem, 2014; Gürlek ve Aksu, 2015; Özgür, 2006; Temizyürek vd., 2007; Zan, 2005) tarafından genel anlamda sesin düşürülmesi veya atlanması, ses eklenmesi, sesin değiştirilmesi ve sesin bozulması diye dört başlık altında toplanmıştır.

Sesin Değiştirilmesi

Bir sesin başka bir sesle yer değiştirmesi (Maviş, 2013; Özgür, 2006; Zan, 2005) olarak tanımlanan bu kusur en sık görülen boğumlama bozukluğudur. Acelecilikten ve hızlı konuşmaktan kaynaklanan bu sorunda sesler, heceler hatta sözcükler değiştirilir ya da birbirine karıştırılır (Gündüz ve Şimşek, 2014, s. 132).

Bazı araştırmacılar tarafından ayrı bir başlıkta incelenen pelteklik de bu başlık altında incelenmesi gereken bir kusurdur. Konuşma organlarının gerekli temasları yanlış ya da eksik yapmasından kaynaklanan bu kusurun nedeni sesleri oluşturma yeteneğinden yoksunluktur (Temizyürek vd., 2007, s. 194). Yeterli ses eğitimi almama, konuşmaya özen göstermeme, kötü konuşanlara öykünme ya da konuşma organlarındaki kimi bozukluklar nedeniyle seslerin birbirinin yerine çıkarılması olan pelteklikte dil ucu ile konuşma egemendir (Akbayır, 2011, s. 175- 176).

Kelime öğelerinin yer değiştirmesi sonucunda ortaya çıkan bir diğer kusur ise yozlamadır (Pilav ve Ünalın, 2012, s. 203). Yozlamada da sesin değiştirilmesi söz konusu olduğundan bu kusur da ele alınan bu başlık altında incelenmelidir.

Sesin Düşürülmesi veya Atlanması

Konuşma esnasında bazı hecelerin/ harflerin atlanmasıdır (Kurudayıoğlu, 2013, s. 58). Acelecilik ve konuşmaya önem vermeyişten kaynaklanan “atlama” da önemli bir söyleyiş yanlışlarıdır (Akbayır, 211, s. 175). Konuşmacı zaman zaman kimi heceleri ya da sesleri farkına varmadan atlayabilir. Bu boğumlama kusuru özensizlikten, acelecilikten ve dikkatsizlikten kaynaklanmaktadır (Gündüz ve Şimşek, 2014, s. 132). Boğumlamadaki ihmallere rağmen, bazı harflerin yutulması olarak tanımlanan kesinti (Pilav ve Ünalın, 2012, s. 203) de bu başlık altında değerlendirilmelidir. Sesin

düşürülmesinde çocuk; bir sözcüğü oluşturan seslerin bazılarını çıkarmaz, o kelimeyi o sesler hiç yokmuş gibi söyler (Temizyürek vd., 2007; Zan, 2005).

Ses Eklenmesi

Dikkatsizlik, kolaylık ya da konuşulan dile yabancı gelen sözcükleri daha rahat söyleyebilme, eğitim yetersizliği gibi çeşitli nedenlerle sözcüklere yeni ses ve heceler eklenmesidir (Akbayır, 2011, s. 177). Kelimenin içine fazladan bir ses yerleştirilmesi (Zan, 2005, s. 16) şeklinde ifade edilen ses eklenmesi kusurunda yazı diline geçmemiş örnekler dikkat edildiğinde bunların bugün de birer konuşma kusuru olduğu anlaşılacaktır.

Sesin Bozulması

Sözcük içerisindeki seslerin olduğundan farklı ve bozuk olarak çıkarılması (Bilir, 1986; Akt., Zan, 2005, s. 16) olarak bilinen bu kusur, genellikle mahalli söyleyişlerden kaynaklanır. Bazen İstanbul Türkçesinde rastlanmayan seslerde ortaya çıkmaktadır. Özellikle “k” ve “h” seslerinin boğazdan telaffuzu çoğu ağızlar da görülen bir durumdur (Temizyürek vd., 2007, s. 194; Ak, Sarıkaş ve Yayla, 2017, s. 242). Bazı araştırmacılar tarafından (Akbayır, 2011; Er, 2017; Gündüz ve Şimşek, 2014; Kurudayıoğlu, 2013; Pilav ve Ünal, 2012; Şenbay, 1997) boğumlama kusuru olarak ayrı bir başlık altında incelenen ısıklama ve gılama sorunlarını da bu başlık altında incelemek daha doğrudur. Isıklama denilen kusur incelendiğinde sorunun genelde “s” ünsüzü ile ilgili olduğu görülür. Sorun dişlerin yapısal bozukluğundan ya da abartılı boğumlamadan kaynaklanır. Gılama ise /r/ ünsüzünün boğazdan çıkarılmasıdır. Bu durum konuşmayı itici kılmaktadır ve dinleyiciyi rahatsız eden bir durumdur (Akbayır, 2011, s. 176).

Mahalli Ağızla Konuşma

“Bir dilin tarihi özelliklerini bünyesinde barındırarak ses, şekil ve kelime hazinesi bakımından yazı dili ile birlikte o dilin zenginliğini oluşturan” (Küçük ve Ateş, 2017, s. 9) ağız özelliklerine bakıldığında dilin kullanıldığı bölgeler arasında kelimelerin farklı telaffuz edildiği, kelimelerde yer alan seslerin farklı biçimlerde çıkarıldığı görülmektedir (Ateş, 2015, s. VI). Bu da mahalli söyleyiş farklılıklarına yol açar. Bu farklar da konuşma bozukluğu olarak karşımıza çıkar. Bireyin kelimeleri, ekleri vb. kısacası sesleri yaşadığı çevrenin ağız özelliklerine göre çıkarması olarak tanımlanan bu kusurda yazı dilinde yani İstanbul ağızında yer almayan pek çok unsurun sözlü dilde mahallileştiği görülür (Temizyürek vd., 2007, s. 208).

Sözlü anlatımda bireylerin birbirini tam olarak anlaması, konuşanın kullandığı sesleri doğru bir şekilde çıkarmasına, kelimeleri doğru telaffuz etmesine bağlıdır. Konuşanın, konuşma esnasında seslerin hakkını vererek konuşması, standart Türkçede kullanılan ve Türkçenin kurallarına uygun sesleri kullanması konuşmanın anlaşılabilirliğini sağlamaktadır (Sargın, 2006, s. 77). Kültürümüzün bir zenginliği olan dilimizi en güzel yansıtan İstanbul ağızının kullanılması etkili iletişimde önemli bir husustur. Bireylerin birbirlerini tam ve doğru anlamalarını sağlar.

Türkçe Dersi Öğretim Programında konuşma becerisi kazanımlarından olan “Konuşma stratejilerini uygular. a) Konuşmalarda nezaket kurallarına uymanın (yerinde hitap ifadeleri kullanma, göz teması kurma, işitilebilir ses tonuyla, konu dışına çıkmadan, kelimeleri doğru telaffuz ederek konuşma) önemi hatırlatılır.” kazanımı için boğumlama çalışmalarına önem vermek gerekir. Ülkemizde “Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi” yapılmaktadır. Bu ilk okuma yazma sürecinin ikinci aşamasında “sesi hissetme, tanıma ve ayırt etme” süreci hep boğumlamaya dayanmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin boğumlama ve söyleyiş durumlarını tespit etmek önem arz etmektedir. Son yıllarda yapılan araştırmalar incelendiğinde birçok araştırmacının (Aslan, 2018; Sever ve Topçuoğlu Ünal, 2019; Gülen Canlı ve Tepeli, 2019; Şenyiğit ve Okur, 2019; Erdem ve Aytan, 2020; Yıldırım, 2020) boğumlama ve söyleyiş üzerine çalışmalar yaptığı görülmektedir. Bu araştırmalarda elde edilen sonuçlar öğretmenlere ve araştırmacılara yol göstermektedir. Yapılan bu çalışmada amaç; öğrencilerin konuşmalarında yaptıkları söyleyiş ve boğumlama yanlışlarını tespit etmek ve bu yanlışların nedenlerini sorgulayarak öğretmenlere ve araştırmacılara rehberlik etmektir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2013). Araştırma tarama modellerinden örneklem taraması ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemdeki katılımcıların evren olarak bilinen bazı büyük grupların temsilcisi olarak seçildiği örneklem taraması, taramaların en yaygın türüdür (Robson, 2017).

Örneklem / Araştırma grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim öğretim yılı birinci döneminde ortaokulda öğrenim görmekte olan 6. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Öğrenci ve velilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve gönüllü olarak araştırmaya katılmaları istenmiştir. Öğrenci velilerinden alınan Veli Onay Formu doğrultusunda araştırmaya başlanmıştır. Çalışma grubunda 8 kız, 11 erkek olmak üzere toplam 19 öğrenci yer almıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemine başvurulmuştur (Creswell, 2013; Robson, 2017).

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya verileri, ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış, daha sonra araştırmanın veri toplama aracı olan ve araştırmacı tarafından geliştirilen Boğumlama Açısından Konuşma Değerlendirme Formu'na işlenmiş ve değerlendirilmiştir. Öğrencilerin konuşma yapımları için belirlenen hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma konularının belirlenmesinde ders kitaplarında yer alan konuşma konuları, uzman kişilerin görüşleri ve çocukların seviyesi dikkate alınmıştır.

İşlem / Verilerin Toplanması

Çalışma öncesi konuşma becerisi hakkında öğrencilere bilgi verilmiş, etkili ve güzel konuşmanın gerçekleşmesi için gerekenlere değinilmiştir. Konuşma kusurları hakkında açıklamalar yapılmıştır. Çalışma planına göre belirlenen tarih ve konularda öğrencilerin mikrofon kullanarak yapmış oldukları konuşmalar ses kayıt cihazına kaydedilmiş, kaydedilen konuşmalar daha sonra Boğumlama Açısından Konuşma Değerlendirme Formu kullanılarak işlenmiştir. Araştırmanın veri toplama süreci, iki ayda tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrenci konuşmaları, araştırmanın sınırları içerisinde yer alan söyleyiş ve boğumlama yanılları bakımından değerlendirildiği için verilerin çözümlemesinde betimsel analize başvurulmuştur. Betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İki Türkçe öğretmeni tarafından dinlenen ses kayıtlarında belirlenen söyleyiş ve boğumlama yanıllarının tespiti bittikten sonra bu yanıllar Microsoft Office Excel programında frekans ve yüzde hesaplaması yapılarak tablolar ile sunulmuş ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin konuşmaları değerlendirilirken sözcüklerin telaffuzu ile ilgili bilgi edinmek amacıyla Gürzap (2011), Salmış (2012), Göçgün (2015), Okur (2016), Topçuoğlu Ünal ve Özden'in (2018) hazırladıkları diksiyon kitaplarına, TRT Telaffuz Sözlüğü'ne (<http://trrtelaffuz.com/sozlukler>) başvurulmuştur. Öğrenci telaffuzları bu kaynaklardan hareketle değerlendirilmiştir.

Araştırma Etiği

Araştırma, Ordu İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 10.10.2018 tarihli 18863514 sayılı onayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde bilimsel etik kurallara uyulmuştur.

Bulgular**Ses Değişikliklerinin Seslere/Kelimelere Göre Dağılımı**

Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses değişikliklerinin seslere göre dağılımı, Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Ses Değişikliklerinin Seslere/Kelimelere Göre Dağılımı

Değişen Ses/Sesler/Kelimeler	Değiştirilen Ses/Sesler/ Kelimelerin Frekans Dağılımı							Toplam	Yüzde	
â	a								32	9.9
	32									
ü	i	ö	u						26	8
	4	1	21							
a	â	ā	e	i	ı	o	u	25	7.7	
	1	3	5	2	8	4	2			
ö	o								25	7.7
	25									
k	g	h	n	s	t				25	7.7
	11	11	1	1	1					
e	a	é	i	o					20	6.2
	6	1	11	2						
o	a	u						19	5.9	
	2	17								
n	b	l	r	v	y	z		15	4.6	
	1	7	3	1	2	1				
s	c	ş	t	y	z				13	4
	2	2	1	1	7					
(y)oruz	yoh	yoğ						11	3.4	
	5	6								
t	ç	d	h					8	2.5	
	1	6	1							
ı	a	i						8	2.5	
	6	2								
i	a	e	ı	ü					8	2.5
	1	5	1	1						
d	k	t						7	2.2	
	1	6								
(y)or	ıye								7	2.2
	7									
m	n								7	2.2
	7									
niz	zin								7	2.2
	7									
u	a	ı	i	ü					6	1.9
	3	1	1	1						
l	n	r	t					6	1.9	
	2	3	1							
ā	a								5	1.5
	5									
p	b								4	1.2
	4									
b	f	p						4	1.2	
	1	3								
Diğerleri								36	11	
TOPLAM								324	100	

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Söyleyiş ve Boğumlama Yanlışlarının Belirlenmesi

Tablo 1 incelendiğinde en çok değişime uğrayan sesin %9.9'luk bir oranla "â" sesi olduğu görülmektedir. İkinci sırada %8'lik bir oranla "ü" sesi değişime uğramıştır. "A, ö, k" seslerinin değiştirilme oranlarının eşit ve %7.7 olduğu; "e" sesinin %6.2, "o" sesinin %5.9, "n" sesinin %4.6, "s" sesinin ise %4'lük bir oranda başka seslerle değiştirildiği görülmektedir. Şimdiki zaman kipinin birinci çoğul şahıs çekiminde kullanılan "-yoruz" eki %3.4 oranında değişime uğramıştır. Yine "ı, i, t, d, m, niz, yor, u, l, â, b, p" seslerinin %2 ve altında değişime uğradığı görülmektedir. Üç ve üçten az değişime uğrayan sesler/kelimeler (*î, f, g, ğ, h, j, r, ş, y, yorsun, ıl, de, ağ, la, ra, ten, gazetesinde, ölen varsa, Fransız, Farsça, tabii, nafile, alçak*) ise diğerleri adı altında toplanmıştır ve bu değişen sesler/kelimeler öğrencilerin konuşmalarında toplamda %11'lik bir dilime sahiptir.

Tablo 1'de "â" sesinin "a" sesi ile 32 kez, "ö" sesinin "o" sesi ile 25 kez, "m" sesinin "n" sesi ile 7 kez, "â" sesinin "a" sesi ile 5 kez, "p" sesinin "b" sesi ile 4 kez, şimdiki zaman kip eki "-yor"un "-iye" ile 7 kez, "niz" hecesinin "zin" hecesiyle 7 kez değiştirildiği görülmektedir. Sıralanan bu sesler ifade edilen sesler dışında herhangi bir sesle değiştirilmemiştir. Yine Tablo 1'de "ü" sesinin en çok "u" sesi ile 21 kez, "ö" sesi ile 1 kez değiştirildiği görülmektedir. "ı" sesi ile 4 kez değiştirilen "ü" sesi "â" sesinden sonra en fazla değişen sesler içerisinde ikinci sırayı almaktadır. En fazla değişen sesler içerisinde üçüncü sırayı "ö" ve "k" sesleri ile paylaşan "a" sesi; "ı" sesi ile 8, "e" sesi ile 5, "o" sesi ile 4, "â" sesi ile 3, "i" ve "u" sesleri ile ikiye, "â" sesi ile bir kez, toplamda 25 kez değiştirilmiştir. "K" sesi on birer kez "g" ve "h" sesleri ile değiştirilirken birer kez de "n, s, t" sesleri ile değiştirilmiştir. "E" sesi toplamda 20 kez değişime uğramış ve en fazla "i" sesi ile 11 kez, ikinci sırada "a" sesi ile 6 kez değiştirilmiştir. "O" sesinin ise "u" sesi ile 17, "a" sesi ile 2 kez değiştirilerek toplamda 19 kez değiştirildiği görülmektedir. "N" sesi en fazla "ı" sesi ile, "s" sesi ise en fazla "z" sesi ile yedişer kez değiştirilmiştir. Şimdiki zaman birinci çoğul şahıs çekiminde kullanılan "-yoruz" ekinin "-yoh" ile 5, "-yoğ" ile 6 kez değiştirildiği görülmektedir. Şimdiki zaman çekiminde kullanılan "-yor" kip eki 7 kez "-iye" şeklinde değişime uğramıştır. Tablo 11 incelendiğinde "t" sesinin "d" sesi ile, "d" sesinin "t" sesi ile, "ı" sesinin "a" sesi ile altışar kez değiştirildiği görülmektedir. "ı" sesi 5 kez "e" sesi ile ve diğer seslerle değişimi de dikkate alındığında toplamda 8 kez değiştirilmiştir.

Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses değişimi örnekleri, Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Ses Değişimi Örnekleri

/â/ yerine /a/	hikâye- hikâye, rüzgârlarla- rüzgar, meselâ- mesela, plâk- plak, ahlâk- ahlak, kârı- karı, zîra- zıra, dükkân- dükkân, kâseye- kâseye
/ü/ yerine /u/	bugün- bugün, gürültüyle- gürültüyle, Türkçe- Turkiye, üç- üç, mümkün- mümkün, güzel- güzel
/a/ yerine /ı/	duygulara- duygular, alışkanlığı- alışkanlığı, maharetli- maharetli, tadına- tadını, kovan- kovan
/ö/ yerine /o/	görünce- görünce, görevlerinde- görevlerinde, ortaköyünde- ortakoyunde, gördü- gördü, göre- göre, önemli- önemli
/k/ yerine /h/	dokuz- dohuz, aklıma- ahlıma, olacak- olcah, sucuklu- sucuhlu, çiçek- çiçeh
/k/ yerine /g/	kadar- gadar, köz- göz, fark etmiş- farg etmiş, arkadaşlar- argadaşlar, koymuştuk- goymuştuk, kaldılar- galdılar
/e/ yerine /i/	değerli- diğeri, yedi- yidi, tekerine- tikerine, dedi- didi, şeyi- şiyi, yemesi- yimesi
/e/ yerine /a/	aslen- aslan, itibaren- itibaran, makine- makine
/o/ yerine /u/	Koyuyoruz- kuyuyoruz, soğan- suğan, onun- unun, yaşıyordu- yaşıyordu
/n/ yerine /l/	genelinde- geleninde, yaşanır- yaşalıır, dövüne dövüne- dövüle dövüle, dayanırmış- dayalırmış
"s" yerine "z"	Herkes- herkez, istediğinde- iztediğinde, saman- zaman, sonra- zonra
/-yoruz/ yerine /-yoh/	koyuyoruz- goyuyoh, döküyoruz- döküyoh, alıyoruz- aliyoh
/-yoruz/ yerine /-yoğ/	Doluyoruz- doluyogh, döküyoruz- döküyogh, pişiriyoruz- pişiriyogh

/t/ yerine /d/	veriyoruz- veriyoğ sahiptir- sahipdir, hatta- hatda, görmüşüm- görmüşdüm, işte- işde,
/ı/ yerine /a/	ısrarlı- ısrarla, hırsını- hırsına,
/i/ yerine /e/	diğer- deđer
/d/ yerine /t/	daha- taha, da- ta
/-yor/ yerine /-iye/	Geliyor- geliye, patlıyor- patliye
/m/ yerine /n/	şimdi- şindi, izlediğim- izlediğin, sevdiğim- sevdiğin, menemen- melemen
/niz/ yerine /zin/	Dinlediğiniz- dinlediğinizin
/â/ yerine /a/	lisânın- lisanın, gâye- gaye

Ses Düşürülmelerinin Seslere ve Seslerin Düşürülme Yerlerine Göre Dağılımı

Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses düşürülmelerinin seslere ve seslerin düşürülme yerlerine göre dağılımı, Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3.

Ses Düşürülmelerinin Seslere ve Seslerin Düşürülme Yerlerine Göre Dağılımı

DüşürülenSes/Sesler	Başta(f)	Ortada(f)	Sonda(f)	Toplam(f)	Yüzde
r	0	37	67	104	30.1
n	0	16	14	30	8.7
y	26	4	0	30	8.7
a	0	17	3	20	5.8
ı/ i/ u/ ü	0	14	4	18	5.22
d	0	16	0	16	4.64
nı/ ni/ nu	0	9	5	14	4.06
h	0	12	0	12	3.48
e	0	9	2	11	3.19
k	0	5	4	9	2.61
l	0	6	1	7	2.03
da/ de	0	4	3	7	2.03
ın/ in	0	1	6	7	2.03
nın/ nin	0	1	4	5	1.45
t	0	4	0	4	1.16
dı/ di	0	3	1	4	1.16
Diğerleri	4	24	19	47	13.6
Toplam	30	182	133	345	100

Tablo 3 incelendiğinde öğrenciler tarafından en çok düşürülen sesin “r” sesi olduğu ve “r” sesinin orta hecelerde 37, sözcüklerin sonunda 67, toplamda ise 104 kez düşürüldüğü; bu frekansın öğrencilerin yaptığı ses düşürme yanlısının %30.1’ini oluşturduğu; ses düşürme yanlısının %8.7’sini oluşturan “n” ve “y” seslerinin toplamda otuzar kez düşürüldüğü; “N” sesinin orta hecelerde 16, sonda 14 kez düşürülürken “y” sesinin başta 26, ortada 4 kez düşürüldüğü; “a” sesinin orta hecelerde 17, sonlarda 3, toplamda 20 kez düşürülerek ses düşürme yanlısının %5.8’ini oluşturduğu; “ı/ i/ u/ ü” seslerinin orta hecelerde 14, sonda 4, toplamda 18 kez düşürülerek ses düşürme yanlıs oranının %5.22’sini oluşturduğu; “d” sesinin orta hecelerde 16 kez düşürülerek ses düşürme yanlısının %4.64’ünü oluşturduğu; “Nı/ ni/ nu” seslerinin orta hecelerde 9, sonda 5, toplamda 14 kez düşürülerek ses düşürme yanlısının %4.06’sını oluşturduğu; “h” sesinin orta hecelerde 12 kez düşürülerek ses düşürme yanlısının %3.48’ini oluşturduğu; “e” sesinin orta hecelerde 9, sonda 2, toplamda 11 kez düşürülerek ses düşürme yanlısının %3.19’unu oluşturduğu; “k” sesinin 9 kez düşürülerek ses düşürme yanlısının %2.61’ini oluşturduğu; “l, da/ de, ın/ in” seslerinin ise yedişer kez düşürülerek yanlıs oranının %2.03’ünü oluşturduğu; “nın/ nin” seslerinin 5 kez düşürüldüğü, bunun da ses düşürme yanlısının %1.45’ini oluşturduğu; “t” ve “dı/ di” seslerinin dörder kez düşürüldüğü ve her birinin ses düşürme yanlısının %1.16’sını oluşturduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Söyleyiş ve Boğumlama Yanlışlarının Belirlenmesi

Üç ve üçten az düşürülen sesler diğerleri adı altında incelenmiştir. Diğerleri adı altında incelenen “s, z, ma/me, dan/den, (ğ)ı/ (ğ)i, sini, lün, ul, im, sı/si, v, ce, te, (ğ)ini, ün, or, ur, ra, ya, iz, niz, la, lı, luk, lü, det, ki, ka” seslerinin ise toplamda 47 kez düşürüldüğü ve bunun da ses düşürme yanlısının sadece %13.6’sını oluşturduğu görülmektedir.

Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses düşürmelerinin seslerin düşürülme yerlerine göre genel dağılımları, Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Seslerin Düşürülme Yerlerine Göre Dağılımı

Seslerin Düşürülme Yerleri	f	Yüzde
Başta	30	8.7
Ortada	182	52.8
Sonda	133	38.6
Toplam	345	100

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin düşürdükleri seslerin %52.8’ ini orta hecelerde, %38.6’sını sözcüklerin sonunda, %8.7’ sini de sözcüklerin başında düşürdükleri görülmektedir.

Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses düşürme örnekleri, Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5.

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Ses Düşürme Örnekleri

Ses/ Sesler	Başta	Ortada	Sonda
r		Anla <u>r</u> mış- anlamış, deli <u>r</u> mektir- delimektir, bi <u>r</u> çok- biçok, olu <u>r</u> lar- olular, hasa <u>r</u> lar- hasalar, başli <u>y</u> o <u>r</u> du- başliyodu, dövü <u>y</u> o <u>r</u> du- dövüyodu,	Bi <u>r</u> - bi, arkada <u>ş</u> la <u>r</u> - arkadaşla, gelmi <u>y</u> o <u>r</u> - gelmiyo
n		Yayı <u>n</u> lamaya- yayılamaya, be <u>n</u> im- beim, onları <u>n</u> - onları, olmanı <u>n</u> - olmanı, antre <u>n</u> man- antreman	Alması <u>n</u> a- almasında, kendisini <u>n</u> - kendisini
y	Yüz- üz (tarihlerde)	Televiz <u>y</u> onunda-televizonunda, depres <u>y</u> onun- depresonun, tanı <u>y</u> orum- taniorum	
a		Hatı <u>r</u> lar- hatırlar, bur <u>a</u> da- burda, ora <u>d</u> a- orda, fa <u>u</u> l- ful	Çoban <u>a</u> - çoban
ı/ i/ u/ ü		Biri <u>l</u> eriyle- birleriyle, üniversit <u>e</u> - üniversitede, dak <u>ı</u> ka- dakika	Keçileri <u>i</u> - keçiler, edebiyat <u>ı</u> - edebiyat, güc <u>ü</u> - güç
d		Dil <u>e</u> - dile, old <u>u</u> - olur, için <u>e</u> - içine, yanın <u>d</u> a- yanına	
h		Mer <u>h</u> aba- meraba, me <u>ş</u> hur- meşur	
e		Nere <u>d</u> e- nerde	
k		Arasın <u>d</u> a <u>k</u> i- arasındai	

Ses Eklmelerinin Seslerin Eklendiği Yerlere Göre Dağılımı

Altıncı sınıf öğrencilerinin yapmış olduğu ses ekleme yanlısında eklenen seslerin birbirinden farklı olması ve anlamlı bir oranda hesaplama yapılamamasından ses eklemede sadece seslerin eklendikleri yerler frekans ve yüzde hesaplaması yapılarak Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.
Ses Eklemelerinin Seslerin Eklendiği Yerlere Göre Dağılımı

Seslerin Eklendiği Yerler	f	Yüzde
Başa	1	1.11
Ortaya	55	61.1
Sona	34	37.8
Toplam	90	100

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin konuşmalarında karşılaşılan ses eklemelerinin %61.1'inin orta hecelerde, %37.8'inin son hecelerde ve %1.11'inin ise kelimelerin başında yapıldığı görülmektedir.

Altıncı sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses ekleme örnekleri, Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7.
Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Ses Ekleme Örnekleri

Başa	ağların- <u>dağ</u> ların
Ortaya	turizm- turiz <u>m</u> , gönülleri- gönüll <u>ü</u> leri, işlerinde- işley <u>l</u> erinde, şehre- şeh <u>i</u> re, yağ- yağ <u>y</u> , aşağıdan- a <u>ş</u> şğıdan, çıkmak- çık <u>a</u> rmak, ipuçları- ipuc <u>u</u> ları, lisesinde- list <u>e</u> sinde, alıp- alıy <u>ı</u> p, ressam- ressam <u>ı</u> , eşeğe- eş <u>e</u> ğe
Sona	Ziya- Ziya <u>a</u> , sonra- sonray <u>a</u> , teşekkürler- teşekkürler <u>e</u> , mistisizme- mistisizmeye <u>e</u> , biri- biri <u>n</u> e, kusura- kusura <u>k</u> , empati- empatik, güzelce- güzelce <u>e</u>

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Ses Bozukluklarının Seslere ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin ses kayıtları incelendiğinde öğrencilerin genel olarak "r, s, z" seslerini doğru çıkarlardan çıkaramadıkları görülmüştür. Bu seslerin dışında bir kez "k" sesinin bozuk çıkarıldığı, kalan herhangi bir sesin çıkışında sorun yaşanmadığı tespit edilmiştir. "K" sesi de bir kez bozuk çıkarıldığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Öğrencilerin ses kayıtları incelenirken bu seslerin bozuk çıkarılma sayısı dikkate alınmış ve ona göre değerlendirme yapılmıştır. Öğrenci; herhangi bir sesi her konuşmasında bozuk çıkarıyorsa 3 puan, sık sık bozuk çıkarıyorsa 2 puan, bazen/ nadiren bozuk çıkarıyorsa 1 puan, herhangi bir bozukluk yoksa bu seslerde 0 puan verilmiştir. Daha sonra seslerin bozulma oranları tespit edilmiştir. Yukarıda dile getirilen seslerin dışında herhangi bir seste bozuklukla karşılaşılmadığı için diğer sesler değerlendirme listesine alınmamıştır. Ayrıca araştırma konusuna giren ses bozukluklarının öğrencilerin genellikle bütün konuşmalarında karşılaşılmamasından dolayı bu yanlış için frekans değeri verilmemiştir. Bunun yanında öğrencilerin tamamında ses bozukluğuna rastlanılmadığı için de diğer söyleyiş ve boğumlama yanlışları ile birlikte değerlendirme yapılmamıştır. Dolayısıyla bu bozukluk tamamen ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

Karşılaşılan sıklığı aşağıdaki ölçütlere göre belirlenmiştir:

- Bütün konuşmalarda en az beşer kez rastlanılmışsa her zaman (3 puan)
- Konuşmalardan en az beşinde en az beşer kez rastlanılmışsa sık sık (2 puan)
- Konuşmalardan en fazla üçünde en fazla beşer kez rastlanılmışsa nadiren (1 puan)
- Konuşmaların hiçbirinde rastlanılmamışsa hiç (0 puan)

Bu ölçütlere göre bozuk çıkarılan seslerin görülme dağılımı Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8.
Bozuk Çıkarılan Seslerin Görülme Sıklığı Frekans Tablosu

Sesler	Her Zaman	Sıklıkla	Nadiren	Hiç
r	1	1	4	13
s	4	0	4	11
z	4	0	2	13

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Söyleyiş ve Boğumlama Yanlışlarının Belirlenmesi

Tablo 8'e bakıldığında "r" sesini her zaman ve sıklıkla bozuk çıkaran birer öğrenci olduğu, 4 öğrencinin nadiren bu sesi düzgün çıkaramadığı, geriye kalan 13 öğrencinin ise "r" sesini çıkarırken herhangi bir sorun yaşamadığı görülmektedir.

Yine Tablo 8'e bakıldığında dörder öğrencinin "s" ve "z" seslerini her zaman; 4 öğrencinin "s" sesini, 2 öğrencinin "z" sesini nadiren bozuk çıkardığı; sınıfta geriye kalan 11 öğrencinin "s" sesini, 13 öğrencinin "z" sesini çıkarmakta herhangi bir sorun yaşamadığı görülmektedir.

6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan ses bozukluklarının cinsiyete göre dağılımı, Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Ses Bozukluklarının Cinsiyete Göre Dağılımı

	Kızlar		Erkekler		Toplam	
	f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
Ses Bozulması Görülenler	5	62.5	6	54.55	11	57.89
Ses Bozulması Görülmeyenler	3	37.5	5	45.45	8	42.11
Toplam	8	100	11	100	19	100

Tablo 9'a bakıldığında kız öğrencilerin %62.5'inde, erkek öğrencilerin ise %54.55'inde söyleyiş ve boğumlama yanlışlarından ses bozulmasına rastlanıldığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında ise çalışma grubunun %57.89'luk kısmında ses bozulması ile karşılaşılmıştır.

Bozuk çıkarılan seslerin cinsiyete göre dağılımı Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

Bozuk Çıkarılan Seslerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Bozuk Çıkarılan Sesler	Kızlar		Erkekler		Toplam	
	f	Yüzde	f	Yüzde	f	Yüzde
r	2	25	4	36.4	6	31.6
s	5	62.5	3	27.3	8	42.1
z	5	62.5	1	9.09	6	31.6

Tablo 10 incelendiğinde kız öğrencilerin %25'inin "r" sesini, %62.5'inin de "s" ve "z" seslerini; erkek öğrencilerin %36.4'ünün "r" sesini, %27.3'ünün "s" sesini ve %9.09'unun da "z" sesini doğru çıkaramadığı görülmektedir. Seslerin bozuk çıkarılma oranlarına bakıldığında ise "s" sesinin %42.1'lik bir oranla en çok bozuk çıkarılan ses olduğu, "r" ve "z" seslerinin ise %31.6'lık bir oranla ikinci sırayı aldığı görülmektedir.

Konuşma Sürelerinin, Hece/ Kelime Tekrarlarının, Duraklama Sürelerinin ve Gereksiz Ses Çıkarma Oranlarının Hazırlıklı ve Hazırlıksız Konuşmalara Göre Dağılımı

Öğrencilerin konuşma süreleri, hece/kelime tekrarları, duraklama süreleri ve gereksiz ses çıkarma oranları hazırlıklı ve hazırlıksız konuşmalar için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Öğrencilerin konuşma süreleri hesaplanırken öğrencilere ait ses kayıtlarının tamamı dikkate alınırken gereksiz ses çıkarma ve hece/kelime tekrarlarının tespiti için öğrenci konuşmalarının ilk 120 saniyesi dikkate alınmıştır. Duraklama süreleri hesaplanırken 5 saniye ve 5 saniyeden kısa duraklamalar kelimeler ve cümleler arası duraklama süresi olarak değerlendirilmiş ve duraklama süresinde hesaba katılmamıştır. 10 saniyeden uzun süre duraklayan öğrencilere konuşmalarını devam ettirmeleri için çeşitli sorular yöneltilmiştir.

Öğrencilerin konuşma süreleri, duraklama süreleri, gereksiz ses çıkarma ve hece/kelime tekrarları ile ilgili saptanan bulgular her bir konuşma etkinliği için Tablo 11 ve Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 11.

Öğrencilerin Konuşma Sürelerinin, Hece/Kelime Tekrarlarının, Duraklama Sürelerinin ve Gereksiz Ses Çıkarma Oranlarının Hazırlıklı Konuşmalara Göre Dağılımı

Öğrenci	Hazırlıklı 1				Hazırlıklı 2				Hazırlıklı 3				Toplam Konuşma Süresi (sn)	Toplam Hece/Kelime Tekrarı (f)
	Konuşma süresi (sn)	Duraklama Süresi	Gereksiz Ses Çıkarma (f)	Hece/kelime Tekrarı (f)	Konuşma Süresi (sn)	Duraklama Süresi	Gereksiz Ses Çıkarma (f)	Hece/kelime Tekrarı (f)	Konuşma Süresi (sn)	Duraklama Süresi	Gereksiz Ses Çıkarma (f)	Hece/kelime Tekrarı (f)		
1-K	150	0	0	1	183	0	0	5	295	0	0	7	628	13
2-K	186	0	0	5	157	0	0	7	91	0	0	2	434	14
3-K	57	0	0	3	74	0	0	4	222	0	0	11	353	18
4-K	212	0	0	3	120	0	0	2	115	0	0	3	447	8
5-K	275	0	0	16	140	0	0	7	90	0	0	3	505	26
6-K	262	0	0	7	263	0	0	7	91	0	0	0	646	14
7-K	298	0	0	10	230	0	0	13	92	0	0	5	686	28
8-K	231	0	0	4	129	0	0	5	93	0	0	3	481	12
9-E	271	0	0	3	143	0	0	9	94	0	0	3	468	15
10-E	114	0	0	4	52	0	0	0	95	0	0	4	265	8
11-E	166	0	0	5	182	0	0	6	96	0	0	2	469	13
12-E	118	0	0	2	102	0	0	6	97	0	0	5	329	13
13-E	104	0	0	1	137	0	0	6	98	0	0	5	386	12
14-E	141	0	0	4	258	0	0	9	99	0	0	10	543	23
15-E	121	0	0	4	53	0	0	1	100	0	0	8	333	13
16-E	195	0	0	3	194	0	0	0	101	0	0	6	504	9
17-E	267	0	0	11	64	0	0	5	102	0	0	7	474	23
18-E	161	0	0	3	45	0	0	1	103	0	0	4	302	8
19-E	77	0	0	3	37	0	0	1	104	0	0	6	264	10
Ortalama	179			4,8	135			5	115			5	448	15

Tablo 11’de öğrencilerin yapmış oldukları hazırlıklı konuşmalardaki konuşma süreleri, gereksiz ses çıkarma ve hece/ kelime tekrarları ile ilgili bilgiler her bir konuşma için ayrı ayrı verilmiştir. Tablo 11’de verilen bilgilere göre öğrenciler hazırlıklı konuşmaların hiçbirinde duraklamamış ve gereksiz ses çıkarmamışlardır. Birinci hazırlıklı konuşmada ortalama 179 saniye konuşan öğrencilerin ikinci hazırlıklı konuşmada ortalama 135 saniye, üçüncü hazırlıklı konuşmada ise ortalama 115 saniye konuştukları görülmektedir. En uzun konuşma süreleri incelendiğinde birinci hazırlıklı konuşmada 298 saniye, ikinci hazırlıklı konuşmada 263 saniye, üçüncü hazırlıklı konuşmada ise 295 saniye konuşulduğu; en kısa konuşma süreleri incelendiğinde ise birinci hazırlıklı konuşmada 57 saniye, ikinci hazırlıklı konuşmada 37 saniye ve üçüncü hazırlıklı konuşmada ise 90 saniye konuşulduğu görülmektedir. Öğrencilerin hazırlıklı konuşmalarda ortalama beşer kez hece/ kelime tekrarına düştüğü görülmektedir.

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Söyleyiş ve Boğumlama Yanlışlarının Belirlenmesi

Tablo 12.

Öğrencilerin Konuşma Sürelerinin, Hece/ Kelime Tekrarlarının, Duraklama Sürelerinin ve Gereksiz Ses Çıkarma Oranlarının Hazırlıksız Konuşmalara Göre Dağılımı

Öğrenci	Hazırlıksız 1					Hazırlıksız 2					Hazırlıksız 3					Toplam		
	Konuşma Süresi (Sn)	Duraklama Süresi (Sn)	Toplam Konuşma Süresi (Sn)	Gereksiz Ses Çıkarma(f)	Hece/Kelime Tekrarı(f)	Konuşma Süresi (Sn)	Duraklama Süresi (Sn)	Toplam Konuşma Süresi (Sn)	Gereksiz Ses Çıkarma (f)	Hece/Kelime Tekrarı (f)	Konuşma Süresi (Sn)	Duraklama Süresi (Sn)	Toplam Konuşma Süresi (Sn)	Gereksiz Ses Çıkarma (f)	Hece/Kelime Tekrarı (f)	Toplam Konuşma Süresi (Sn)	Toplam Gereksiz Ses Çıkarma (F)	Toplam Hece/Kelime Tekrarı (F)
1-K	93	0	93	0	3	74	0	74	3	4	41	0	41	3	0	208	6	7
2-K	28	0	28	1	0	49	0	49	0	0	55	0	55	3	4	132	4	4
3-K	63	56	7	0	0	48	20	28	0	1	45	0	45	3	2	80	3	3
4-K	80	0	80	4	4	34	0	34	0	1	41	0	41	1	3	155	5	8
5-K	61	32	29	0	1	27	0	27	0	0	30	0	30	0	0	86	0	1
6-K	185	45	140	6	3	308	0	308	0	3	475	0	475	2	6	923	8	12
7-K	59	16	43	1	1	112	0	112	1	5	70	0	70	3	3	225	5	9
8-K	53	0	53	2	0	19	0	19	0	0	94	0	94	4	3	166	6	3
9-E	85	22	63	5	0	77	9	68	1	3	72	0	72	1	4	203	7	7
10-E	87	60	27	0	0	28	0	28	0	1	80	0	80	0	0	135	0	1
11-E	75	50	25	0	0	48	10	38	0	0	34	0	34	0	3	97	0	3
12-E	96	40	56	1	0	81	0	81	0	3	121	0	121	2	8	258	3	11
13-E	34	0	34	1	2	48	0	48	0	3	31	0	31	1	0	113	2	5
14-E	73	15	58	0	4	79	0	79	0	6	75	0	75	2	3	212	2	13
15-E	315	0	315	4	6	81	6	75	0	3	42	0	42	2	0	432	6	9
16-E	24	0	24	2	1	55	0	55	1	6	30	0	30	0	3	109	3	10
17-E	53	30	23	0	0	31	8	23	0	0	14	0	14	0	0	60	0	0
18-E	52	24	28	0	1	54	0	54	0	1	42	0	42	2	0	124	2	2
19-E	55	30	25	0	1	31	0	31	0	2	23	0	23	0	1	79	0	4
Ortalama	83	22	61	1	1	68	3	65	0	2	74	0	74	2	2	200	3	6

Tablo 12’de öğrencilerin yapmış oldukları hazırlıksız konuşmalardaki konuşma süreleri, gereksiz ses çıkarma ve hece/ kelime tekrarları ile ilgili bilgiler her bir konuşma için ayrı ayrı verilmiştir. Tablo 12, Tablo 11 ile karşılaştırıldığında öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarda hazırlıklı konuşmalara oranla daha az konuştuğu; birinci hazırlıksız konuşmada ortalama 61 saniye konuşan öğrencilerin ikinci hazırlıksız konuşmada ortalama 65 saniye, üçüncü hazırlıksız konuşmada ise ortalama 74 saniye konuştuğu görülmektedir. Hazırlıklı konuşmalarda hiç karşılaşılmayan duraklama ve gereksiz ses çıkarmanın hazırlıksız konuşmalarda görüldüğü; birinci hazırlıksız konuşmada en uzun konuşan öğrencinin 315 saniye konuştuğu, en kısa konuşan öğrencinin de 7 saniye konuştuğu görülmektedir. İkinci hazırlıksız konuşmada 308 saniye, üçüncü hazırlıksız konuşmada 475 saniye ile en uzun konuşmaların yapıldığı; ikinci hazırlıksız konuşmada 19 saniye, üçüncü hazırlıksız konuşmada ise 14 saniye ile en kısa konuşmaların yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin birinci hazırlıksız konuşmada ortalama 1 kez gereksiz ses çıkardıkları ve 1 kez hece/ kelime tekrarına düştükleri; ikinci ve üçüncü hazırlıksız konuşmada ortalama 2 kez hece/ kelime tekrarına düştükleri, üçüncü hazırlıksız konuşmada ortalama 2 kez hece/ kelime tekrarına düştükleri görülmektedir. Yine öğrencilerin ortalama duraklama süreleri incelendiğinde bu sürelerin giderek azaldığı, birinci hazırlıksız konuşmada ortalama 22 saniye olan duraklama süresinin, üçüncü hazırlıksız konuşmada 0’a düştüğü görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin konuşmalarında karşılaşılan söyleyiş ve boğumlama yanlışlarının başında sesin düşürülmesi gelmektedir. Öğrencilerin konuşmaları incelendiğinde en çok düşmeye uğrayan sesin “r” sesi olduğu görülmüştür. Coşkun ve Yılmaz (2011) “Türkiye Türkçesinde Kelime Sonunda ‘R’ Sesi Üretimi” adlı çalışmada “r” sesinin kelime sonlarında hangi şartlarda üretildiğini veya üretilmediğini incelemişlerdir. Buna göre titrek ve akıcı bir ses olan “r” hece sonlarında tonsuzlaşarak, akıcılık ve titreklilik özelliğini kaybeder ve böylelikle sızıcılaşır. Bu durum, hece sonlarında söylenmesi gereken “r” sesinin düşürülmesini kolaylaştırmaktadır. Türkçede “bir, var” gibi kelimelerde “r” sesinin düşürülmesi çok sık rastlanan bir durumdur. Bunun yanında yine “r” sesinin düşürülmesini kolaylaştıran bir başka olgu da “r” sesi ile aynı heceyi paylaşan “o” sesinin fonetik özelliğidir. Geniş çene açısıyla üretilen “o” sesinin çıkarılması için ses üretim organları normalden daha fazla enerji harcamaktadır. Özellikle son hecede bulunan yuvarlak- kalın bir ünlü olan “o” sesi, yanında bulunan “r” sesinin düşürülmesini kolaylaştırmaktadır (Coşkun ve Yılmaz, 2011). Öğrencilerin de ifade edilen durumlardan dolayı “r” sesini çokça düşürdükleri düşünülebilir.

Ayrıca “r” sesinin yanında “n” sesinin de en çok düşürülen ikinci ses olması Ordu ili ve yöresinin ağız özelliklerindedir (Demir, 2001, s. 91).

Öğrencilerin düşürdükleri sesler incelendiğinde özellikle tarih bildiren ifadeleri telaffuz ederken “yüz” kelimesindeki “y” sesini düşürdükleri görülmektedir. Öğrencilerin acelecilikten, dikkatsizlikten ve boğumlama özemsizlikten “y” sesini düşürdükleri düşünülmektedir. Çünkü “Y” sesinin ön seste düşürülmesi Ordu ili ve yöresi ağızlarında pek rastlanmayan bir durumdur (Demir, 2001, s. 84).

Yukarıda sıralanan ve düşmeye uğrayan sesler ile düşmeye uğrayıp yukarıda sıralanmayan/ verilmeyen sesler incelendiğinde bazı seslerin düşürülmesinin yörenin ağız özelliğinden olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında dilin kurallarını bilmemek, önemsememek, dikkatsizlik ve umarsızlık bu seslerin düşürülmesinin nedenlerinden sayılabilir.

Araştırmada elde edilen bulgular ve Sargın’ın (2006) 3- 8. sınıf öğrencilerinin hazırlıklı konuşma becerileri üzerine yapmış olduğu çalışmada elde ettiği bulgularla örtüşmemektedir. Sargın (2006) öğrencilerin hazırlıklı konuşma yaparken sesleri yutmadığı yani sesleri düşürmediği sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bu çalışmada ise çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin hazırlıklı konuşmalarda da hazırlıksız konuşmalarda da sesleri düşürdükleri görülmüştür.

Seslerin düşürülme yerleri incelendiğinde en çok orta hecelerde düşürülmelerin olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında seslerin eklendiği yerlere göre verilen dağılımda da öğrencilerin konuşmalarında en çok orta hecelere eklemeye yaptıkları görülmektedir. Ses düşürülmelerinin ve ses eklemelerinin orta hecelerde daha çok olması orta hecelerin; kelimelerin başına ve sonuna göre daha geniş bir alanı kapsamaya bağlanabilir. Ayrıca Türkçe de orta hecenin vurgusuz olması da bunda etkili olabilir.

Ses eklemeye orta hecelerin ardından ikinci sırayı son hecelere yapılan eklemeler almaktadır. Öğrencilerin konuşmaları incelendiğinde sadece bir kez ön sese eklemeye yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin kelimelere ses eklemelerinin altında yukarıda da ifade edildiği gibi okuma becerisinde karşılaşılan yetersizlikler, dikkatin dağınık olması, heyecan, konuşma kaygısı vb. durumların yattığı düşünülmektedir.

Araştırmada öğrencilerin konuşmalarında karşılaşılan söyleyiş ve boğumlama yanlışları içerisinde ikinci sırayı alan ses değişiminde değişen ve değiştirilen seslere bakıldığında en fazla “â” sesinin değişik, yanlış telaffuz edildiği saptanmıştır. İnce okunması gereken “â” sesi birçok kez kalın okunmuş ve söyleyiş yanlışına neden olmuştur. “Ü” sesinin “u” sesi ile, “ö” sesinin “o” sesi ile değiştirildiği tespit edilen yanlışların başında gelmektedir. Bu durumun ve karşılaşılan diğer düşürme ve değişimlerin, ağız özelliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin yaşadığı yörenin ağız özellikleri, öğrencilerin yaptığı bazı söyleyiş ve boğumlama yanlışları ile benzerlik göstermektedir. Demir’in (2001, s. 66) yaptığı ağız çalışmasına göre “k, g” sesleri kendilerinden hemen sonra gelen ince ünlüleri (ö, ü) yarı kalınlaştırmaktadır. “Â” sesinin de gerek “k ve g” seslerinin ardından gerekse de ince okunması gereken “l” sesinin ardından kalın söylenmesi de söyleyiş ve boğumlama yanlışlarıdır.

Öğrencilerin tüm bu söylenenlerin yanında “â” sesini nasıl çıkaracaklarını tam olarak bilmemelerinden de yanlışın artmasına yol açtığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin yaptıkları konuşmalarda “a” sesinin “ı” sesi ile, “e” sesinin “i” sesi ile, “o” sesinin “u” sesi ile değiştirildiği görülmüştür. Bu seslerde olduğu gibi geniş ünlülerin daralması Ordu’ nun ağız özellikleri arasında yer alan bir niteliktir (Demir, 2001, s. 75).

Yine konuşmalardan elde edilen bulgulardan “n” sesinin en fazla “l” sesiyle, “m” sesinin sadece “n” sesi ile, “l” sesinin en fazla “r” sesi ile değiştirilmesi de bölgenin ağız özelliklerindedir. Konuşma dilinde bu seslerin ortak özellikleri akıcı olmalarıdır ve zaman zaman bu seslerin birbirlerinin yerine kullanılmalarıdır (Demir, 2001, s. 87).

Öğrencilerin konuşmalarında rastlanan bir başka özellik de “k” sesinde görülmektedir. “K” sesi konuşmalarda hem “g” sesi ile hem de “h” sesi ile eşit oranda değişime uğramıştır. Bunun da yörenin ağız özelliklerinden olduğu Demir (2001) tarafından aktarılan bir bilgidir.

Öğrencilerin konuşmalarında tespit edilen bir başka yöresel ağız özelliği ise şimdiki zaman kipi “-yor” ekinde görülmektedir. Bu ek dilimizde kalınlık incelik uyumuna uymayan bir ek olma özelliğine sahiptir. Fakat Ordu’da görüldüğü gibi bazı yörelerimizde bu ek kalınlık incelik uyumuna zaman zaman da olsa girebilmektedir (Demir, 2001, s. 63). “-yor” ekinin “-iye” şeklinde değiştiği tespit edilen ses değişimlerindedir ve öğrencilerin konuşmalarında söyleyiş ve boğumlama yanlışları olarak tespit edilmiştir.

Ordu ili ve yöresi ağızlarında yaygın olarak rastlanan değişimlerden biri olan “t” sesinin “d” sesi ile değişimi; Ordu ili ve yöresi ağızlarında nadir de olsa karşılaşılan “d” sesinin “t” sesi ile değişimi (Demir, 2001, s. 83) öğrencilerin konuşmalarında karşılaşılan söyleyiş ve boğumlama yanlışlarından biridir.

Yukarıda verilen seslerin değişimi ağız özelliklerine bağlanabileceği gibi öğrencilerin dikkatsizliğine, okuma becerilerindeki yetersizliklere, dilin kurallarını doğru bilmemelerine de bağlanabilir. Öğrencilerden, konuşmalarında standart dil olan İstanbul ağzını kullanmaları istenmiş olmasına rağmen yukarıda sıralanan ve sıralanmayan birçok sesi değiştirdikleri görülmüştür. Bu durumun konuşma kaygısından kaynaklandığı da düşünülen sebeplerdendir.

Öğrencilerin konuşmalarında karşılaşılan ses bozukluklarına bakıldığında öğrencilerin “r, s ve z” seslerini çıkarmakta sorun yaşadığı, bu sesleri doğru çıkaklardan çıkaramadıkları ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha çok ses bozulması yanlışları yaptıkları tespit edilmiştir.

Dil ucunun yukarıdaki kesici dişlere yakın noktaya meydana getirdiği kapağın birçok defa açılıp kapanmasıyla meydana gelen “r” sesi sözcük başındayken rahatlıkla ifade edilebilmektedir. Fakat kelime ortası ve kelime sonundaki “r” sesine önem verilmezse bu sesin anlaşılması zorlaşmaktadır (Salmış, 2012, s. 161). Öğrencilerin de konuşmalarında özellikle kelime ortasında ve sonunda bulunan “r” sesinin çıkarılmasında zorlanıldığı görülmüştür.

“S” ünsüzü çıkarılırken dudak açıktır, dilin ucu alt diş köklerine yaklaşır ve hava dilin arasından tonsuz olarak sızar (Salmış, 2012, s. 161). “Z” ünsüzü çıkarılırken dilin ucu alt diş köklerine yaklaşır, hava dilin arasından tonlu olarak çıkar (Salmış, 2012, s. 163). Öğrencilerin bu sesleri çıkarırken dili alt diş köklerine yaklaştırmak yerine alt ve üst dişlerin arasına getirerek tıslamalı bir şekilde çıkardıkları görülmüştür.

Öğrencilerin “r, s, z” seslerini doğru çıkaramamaları, bu sesleri bozuk çıkarmaları; öğrencilerin bu sesleri nasıl çıkaracaklarını, hangi çıkakları kullanmaları gerektiğini bilmiyor olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Tüm bunların yanında öğrencilerin bu sesleri çıkaramaması onlarda bu sesleri çıkarmalarını engelleyen fiziksel bir kusurun olma ihtimalini de düşündürmüştür. Ses bozulması görülen öğrencilere ait bilgiler kontrol edilmiş ve okul kayıtlarında bu öğrencilerde herhangi bir fiziksel veya zihinsel kusurun olduğunu belgeleyen bir dosya ile karşılaşılmamıştır.

Bulgulara göre öğrenciler, hazırlıklı konuşmalarında hazırlıksız konuşmalarına göre daha uzun süre konuşabilişlerdir. Hazırlıklı konuşmalarda öğrenciler ortalama iki dakikanın altına düşmezken hazırlıksız konuşmalarda bu süre 75 saniyenin üstüne çıkamamıştır. Hazırlıksız konuşmalarda öğrencilerin iki cümle arasında uzun süre durdukları, “eee, ııı, immm...” gibi gereksiz sesleri çıkardıkları ve ellerindeki konular hakkında çok fazla fikir üretmedikleri görülmüştür. Aslında

yabancıları olmadıkları bu konularla ilgili konuşacak çok şeylerinin olduğu fakat tahtaya çıktıklarında birçoğunu unuttukları öğrencilerle etkinlik sonunda yapılan görüşmelerde elde edilen verilerdendir.

Sağlam'ın (2010) 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine yapmış olduğu araştırmanın sonucunda öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerileri yetersiz ya da kısmen yeterli olarak tespit edilmiştir. Konuşmalarda öğrencilerin Türkçenin dil bilgisi yapısına uygun cümle kurmada sıkça hataya düştüğü; düşüncelerini ifade edecek kelimeleri bulmakta zorlandığı elde edilen bulgulardandır. Sık sık söz ya da cümle tekrarına düşen öğrencilerin, konuşmalarını zihinsel bir planlama dâhilinde gerçekleştiremediği, üç dakikalık konuşma süresini öğrencilerin tamamına yakınının dolduramadığı Sağlam (2010) tarafından dile getirilmiştir. 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan söyleyiş ve boğumlama yanlışları ile ilgili yapılan bu çalışmada ise öğrencilerin hazırlıksız konuşma becerilerinin yeterliliğinin ölçülmesi amaçlanmamış olsa da süreç içerisinde elde edilen veriler , Sağlam'ın (2010) yapmış olduğu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. 6. sınıf ve 7. sınıf öğrencilerinin aralarındaki yaş farkı dikkate alınmaksızın sonuçlar incelendiğinde her iki çalışmada da öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarda yetersiz oldukları veya kısmen yeterli oldukları görülmüştür.

Hazırlıksız konuşmalarda daha az konuşulmasının en önemli nedenleri arasında öğrencilerde kitap okuma alışkanlığının olmamasının yattığı düşünülmektedir. Çünkü kitap okumayı alışkanlık haline getiren öğrencilerin hazırlıksız konuşmalarda daha fazla fikir ürettikleri, konuşmaya daha istekli oldukları gözlemlenen bir niteliktir.

Sargın'ın (2006) 3- 8. sınıfların hazırlıklı konuşma becerileri üzerine yaptığı çalışmanın sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin konuşma esnasında gereksiz sesler çıkardıkları, gereksiz duraklamalar yaptıkları saptanan bulgular arasındadır. 6. sınıf öğrencilerinin konuşmalarında karşılaşılan söyleyiş ve boğumlama yanlışlarının tespiti için yapılan bu çalışmada ise araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin hazırlıklı konuşma yaparken gereksiz ses çıkarmadıkları ve gereksiz duraklamalar yapmadıkları görülmüştür. Dolayısı ile çalışmada elde edilen bulgularla Sargın'ın (2006) 3- 8. sınıfların hazırlıklı konuşma becerileri üzerine yaptığı çalışmanın bulguları örtüşmemektedir.

Söyleyiş ve boğumlama yanlışlarının erken yaşta belirlenmesi çocuğun bu yanlışlarını düzeltebilmesini sağlayacaktır. Öğretmenlerimizin boğumlama konusunda öğrencilere gerekli bilgi ve beceriyi kazandırmaları gerekmektedir. Bunun için de öğretmenlerimizin iyi bir dinleyici olmaları ve öğrencilerin yaptıkları söyleyiş ve boğumlama yanlışlarını anında düzeltmeleri gerekmektedir. Yanlışlar ne kadar erken fark edilirse o kadar erken düzeltilebilir.

Öneriler

Söyleyiş ve boğumlama yanlışlarının erken yaşta belirlenmesi çocuğun bu yanlışlarını düzeltebilmesini sağlayacaktır. Öğretmenlerimizin boğumlama konusunda öğrencilere gerekli bilgi ve beceriyi kazandırmaları gerekmektedir. Bunun için de öğretmenlerimizin iyi bir dinleyici olmaları ve öğrencilerin yaptıkları söyleyiş ve boğumlama yanlışlarını anında düzeltmeleri gerekmektedir. Yanlışlar ne kadar erken fark edilirse o kadar erken düzeltilebilir.

Öğrencilerin sesleri ve kelimeleri nasıl telaffuz ettikleri öğretmen tarafından ayrıntılı bir şekilde gözlenmelidir. Gerek sesli okuma çalışmalarında gerek öğrencilerin konuşmalarında karşılaşılan ses değişikliklerinin neler olduğu tespit edilmelidir. Yapılan ses değişikliklerine göre telaffuz etkinlikleri düzenlenebilir ve bu yanlışlar düzeltilebilir.

Öğrencilerin kelimeleri telaffuz ederken kelimelerde bulunan tüm sesleri çıkarmaları sağlanmalıdır. Konuşurken ve okurken eksik seslendirilen kelimeler tespit edilmeli ve bu kelimelerle ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrencilerin konuşurken ekleme yaptıkları kelimeler tespit edilmeli; öğrenciye, eklenen sesin kelimenin aslında bulunmadığı gösterilmelidir. Yine bununla ilgili çeşitli telaffuz etkinlikleri yapılabilir.

Söyleyiş ve boğumlama yanlışlarından ses değiştirme, ses ekleme ve ses düşürme yanlışlarının altında yatan nedenlerden biri de, önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi, öğrencilerin konuşmalarında mahalli ağızla duygu ve düşüncelerini dile getirmeleridir. Bunun önlenmesi için öğrenciler, konuşmalarında İstanbul ağızını kullanmaları için yönlendirilmelidir.

Öğrencilerin Konuşmalarında Karşılaşılan Söyleyiş ve Boğumlama Yanlışlarının Belirlenmesi

Öğrencilere seslerin çıkakları öğretilmelidir. Çıkakların doğru ve net bir şekilde öğretilmesi için telaffuz etkinlikleri yaptırılmalıdır. Özellikle “r, s, z” seslerinin üzerinde durulmalı, öğrencinin sesleri doğru çıkaramıyor olmasının altında yatan nedenler iyice araştırılmalı ve ona göre çalışmalar planlanmalıdır.

Öğrencilerin hazırlıklı konuşmalara önceden hazırlanmaları ve konuşma esnasında hazırladıkları konuşma metinlerine bakmamaları sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencilere derslerde sıkça konuşma fırsatı verilmeli, öğrenciler duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde dile getirebilmeleri için yöreklendirilmelidir.

Konuşma becerisi üzerine benzer çalışmaların yapılması; sorunların tespiti ve çözümü açısından önemli bir husustur. Söyleyiş ve boğumlama yanlışları üzerine farklı çalışmaların yapılarak çıkan sonuçlara yönelik eğitim öğretim faaliyetlerine yön verilmelidir.

Yazarların Katkı Oranı

Çalışmaya 1.yazar %50 oranında, 2. yazar %50 oranında katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Ak, A., Sarıkay, A. ve Yayla, A. (2017). Konuşma sesi bozukluklarının düzeltilmesine yönelik eğitim platformu tasarımı. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(3), 241- 246). DOI: 10.17671/gazibtd.330867.
- Akbayır, S. (2011). *Dil ve diksiyon (5. Baskı)*. Ankara: Akçağ Bas. Yay.
- Arslan, F. (2010). *Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin konuşma eğitimi ve konuşma etkinlikleri hakkındaki görüşleri (kırıkkale ili örneği)*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Aslan, M.A. (2018). *Diksiyon etkinliklerinin ortaokul 7. Sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Ateş, M. (2015). *Ordu ağız sözlüğü*. Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Coşkun, M.V. ve Yılmaz, S. (2011, 22- 24 Aralık). *Türkiye Türkçesinde konuşma cümlelerinde kelime sonunda "r" sesi üretimi*. IV. Uluslararası Dünya Dili Sempozyumu, Muğla.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma desenleri nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed.: Selçuk Beşir Demir). Ankara: Eğiten Kitap. (Eser 4. Baskıdan çeviridir. Eserin orijinal 4. Baskısı 2013'te yayımlandı).
- Çerçi, A. (2013). *Konuşma eğitiminin telaffuz, vurgu ve tonlama konularının dinleme destekli öğretimi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Demir, N. (2001). *Ordu ili ve yöresi ağızları (inceleme- metinler- sözlük) (1. Baskı)*. Ankara: TDK.
- Er, S. (2017). *Temel konuşma teknikleri- diksiyon (19. Baskı)*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Erdem, İ. (2013). Konuşma eğitimi esnasında karşılaşılan konuşma bozuklukları ve bunları düzeltme yolları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6/11, 416- 452.
- Erdem, A. ve Aytan, T. (2020). Metin seslendirme çalışmalarının konuşma becerisinin dış yapı unsurlarına etkisi. *Uluslararası Eğitim ve Dil Dergisi*, 1(2), 1- 12.
- Erdem, M. (2014). Konuşma eğitimi: kuram, uygulama, ölçme ve değerlendirme. Abdurrahman Güzel ve Halil Karatay (Ed.), *Türkçe Öğretimi El Kitabı (2. Baskı)* (ss. 181- 220). Ankara: Pegem Akademi.
- Göçgün, Ö. (2015). *Güzel ve etkili konuşma sanatı (diksiyon- hitabet) (1. Baskı)*. Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Gülen Canlı, M. Ve Tepeli, Y. (2019). Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin kelimeleri telaffuz etme durumları. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(11), 92- 112.

- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2014). *Uygulamalı konuşma eğitimi (1. Baskı)*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Gürlek, M. ve Aksu, E. (2015). Konuşma yanlışları. Abdullah Şahin (Ed.), *Konuşma eğitimi yöntemler-etkinlikler* (ss. 209- 225). Ankara: Pegem Akademi.
- Gürzap, C. (2011). *Söz söyleme ve diksiyon (17. Basım)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri (25. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2013). *Konuşma eğitimi (2. Baskı)*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Küçük, S. ve Ateş, M. (2017). *Ordu ağız söz varlığı (1. Baskı)*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Maviş, A. (2013). *Etkili ve başarılı konuşma sanatı*. İstanbul: Yediveren Yayınları.
- Okur, S. (2016). *Diksiyon, güzel ve etkili konuşma sanatı*. İstanbul: Çalikuşu Kitap.
- Özgür, İ. (2006). *Konuşma bozukluğu ve sağaltımı*. Adana: Nobel Kitabevi.
- Pilav, S. ve Ünal, Ş. (2012). *Eğitim fakülteleri için yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Nobel Kitap.
- Robson, C. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri gerçek dünya araştırması*. (Çev. Ed.: Şakir Çınkır ve Nihan Demirkasımoğlu). (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sağlam, Ö.Y. (2010). *7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri üzerine bir araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Salmış, F. (2012). *Konuşma estetiği ve diksiyon (1. Baskı)*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Sargın, M. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerinin değerlendirilmesi- Muğla ili örneğinde*. Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Sever, A. ve Topçuoğlu Ünal, F. (2019). Ortaokul öğrencilerinin telaffuz hataları üzerine bir çalışma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 683- 700.
- Şenbay, N. (1997). *Söz ve diksiyon sanatı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şenyiğit, Y. ve Okur, A. (2019). Yabancılara Türkçe öğretiminde konuşma becerisi ve telaffuz eğitimi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 519- 549.
- Taşer, S. (2015). *Konuşma eğitimi (3. Baskı)*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi (1. Baskı)*. Ankara: Öncü Kitap.
- Topçuoğlu Ünal, F. ve Özden, M. (2018). *Diksiyon ve konuşma eğitimi (4. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tosun, D. ve Aydın, İ. S. (2013). Konuşma eğitimine yönelik hazırlanan kitaplarda yer alan ses özellikleri konularının değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 15- 35.
- TRT Telaffuz Sözlüğü: <http://trttelaffuz.com/sozlukler>
- Yalçın, A. (2018). *Son bilimsel gelişmeler ışığında Türkçenin öğretimi yöntemleri (4. Baskı)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, N. (2020). Öğretmen görüşlerine göre ortaokul öğrencilerinin konuşma kusurları. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 597-610.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (10. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zan, B. (2005). *Adana İli Merkez Seyhan ve Yüreğir İlçeleri İlköğretim Okullarının 1. ve 2. Sınıflarına Devam Eden Öğrencilerin Konuşma Bozuklukları Açısından İncelenmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Extended Abstract

Introduction

Speech is the verbal transmission of an individual's feelings and thoughts, dreams and desires to the other individuals. In addition to the content of the speech, the speaker has an important place to use the language correctly, to make the stress and intonation properly, and to make the sounds correctly. Correct pronunciation of the sounds depends on the sound of the words in accordance with the sound structure and the correct articulation. The articulation defects occur as a result of improper articulation. This causes the message that the speaker wants to give cannot be conveyed to the others whole and effectively. Articulation, which has a substantial place in the clear hearing of the sounds by the listeners, is the most important element of speech and the meaning of speech depends on articulation. In this context, it is significant to detect the mistakes of students' pronunciation and articulation in their speech. The aim of the study is to determine the

pronunciation and articulation mistakes encountered in the speeches of 6th grade students and to contribute to the studies in the field of education based on the data obtained.

Method

The research was carried out by scanning model, one of the quantitative research methods. The study group consists of 6th grade students, studying at Şehit İslam Çubuk Secondary School in Çaybaşı district of Ordu province in the first semester of 2018- 2019 academic year. The students and parents were informed about the research and they were asked to participate in the research voluntarily. The research was started in line with the Parent Approval Form received from the parents. A total of 19 students, 8 girls and 11 boys, took part in the study group. Appropriate sampling method, one of the non-probabilistic sampling methods, was used to determine the study group.

The research data were recorded with a voice recorder, then processed and evaluated in the Speaking Evaluation Form in terms of Articulation, which is the data collection tool of the research and developed by the researcher. In determining the prepared and unprepared speaking topics determined for students to give speech, the speaking topics in the textbooks, the opinions of the experts and the children's level were taken into consideration.

Before the study, the students were informed about the speaking skill, and the requirements for the realization of effective and beautiful speech were mentioned. Explanations were made about speech defects. The speeches made by the students using microphones on the dates and subjects determined according to the study plan were recorded on a tape recorder, and the recorded speeches were then processed using the Speech Evaluation Form in terms of Articulation. The data collection process of the research was completed in two months.

Descriptive analysis was used in the analysis of the data since the speeches of the students were evaluated in terms of the mistakes of pronunciation and articulation within the boundaries of the research. After the determination of the mistakes of pronunciation and articulation determined in the voice recordings listened to by two Turkish teachers, these errors were presented in tables and interpreted by calculating the frequency and percentage in the Microsoft Office Excel program.

Result and Discussion

According to the obtained findings, the most common mistake in pronunciation and articulation in the speeches of the students is lowering the voice. When the speeches of the students were examined, it was seen that the lowering voice the most was the "r" sound.

When the places where the voice low off are examined, it has been found that there are most falls in the middle syllables. Besides, in the distribution given according to the places where the voices are added, it is seen that students mostly add to the middle syllables in their speech.

In the study, among the pronunciation and articulation mistakes encountered in the speeches of the students, in the second-ranked voice change, the most changed voice is the "a" voice.

The change of voice given above can be attributed to the characteristics of the dialect, as well as to students' carelessness, inadequacy in reading skills, and not knowing the rules of the language correctly. Although the students were asked to use the standard language Istanbul dialect in their speech, it was observed that they changed many of the sounds that were listed and not listed above. It is also thought that this situation is caused by speech anxiety.

Considering the vocal disturbances encountered in students' speech, it was determined that some of the students could not utter the sounds "r, s, z" from the right vents and female students made more voice distortion errors than male students.

The students not being able to make "r, s, z" sounds correctly, making these sounds distorted; It is thought that the students do not know how to make these sounds and which vents they should use.

According to the findings, students were able to speak longer in their prepared speech than their unprepared speech. While the students did not fall below two minutes in prepared speeches,

this time could not exceed 75 seconds in unprepared speeches. In unprepared speeches, it was observed that the students paused between two sentences for a long time, made unnecessary sounds such as “eee, iii, ummm...” and could not produce much ideas about their subjects. It is one of the data obtained from the interviews with the students at the end of the activity that they actually have a lot to talk about these topics that they are not unfamiliar with, but they forget many of them when they get on the board.

Identifying the mistakes of pronunciation and articulation at an early age will enable the child to correct these mistakes. Teachers need to provide students with the necessary knowledge and skills about articulation. For this, teachers need to be a good listener and immediately correct the mistakes of students' utterance and articulation. The sooner mistakes are noticed, the sooner they can be corrected.